

NOKUTs tilsynsrapporter

Bachelor i religion og samfunn

Høyskolen for ledelse og teologi

Februar 2018

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved lærestedene. Dette gjør vi blant annet gjennom å akkreditere nye utdanningstilbud. Institusjonene som gir høyere utdanning har ulike fullmakter til å opprette nye studier. Dersom en institusjon ønsker å opprette et utdanningstilbud utenfor fullmaktsområdet sitt, må den søke NOKUT om dette.

Institusjon:	Høyskolen for ledelse og teologi
Studietilbudets navn:	Bachelor i religion og samfunn
Grad/Studiepoeng	180 studiepoeng
Studieform	Stedbasert med samling
Sakkyndige:	Jørgen Thorslund, Birgitte Lerheim og Amund Thomassen
Dato for vedtak:	21.02.2018
NOKUTs saksnummer	17/07574

Forord

NOKUTs tilsyn med norsk høyere utdanning omfatter evaluering av institusjonenes interne system for kvalitetssikring av studier, akkreditering av nye, og tilsyn med etablerte studier. Universiteter og høyskoler har ulike fullmakter til å opprette studietilbud. Dersom en institusjon ønsker å opprette et studietilbud utenfor sitt fullmaktsområde, må den søke NOKUT om dette.

Herved fremlegges rapport om akkreditering av bachelorgradsstudium i religion og samfunn ved Høyskolen for ledelse og teologi. Vurderingen som er nedfelt i tilsynsrapporten, er igangsatt på bakgrunn av søknad fra institusjonen. Denne rapporten viser den omfattende vurderingen som er gjort for å sikre utdanningskvaliteten i det planlagte studiet.

Bachelorgradsstudium i religion og samfunn ved Høyskolen for ledelse og teologi tilfredsstillende NOKUTs krav til utdanningskvalitet og er akkreditert i vedtak av 21. februar 2018.

Vedtaket er ikke tidsbegrenset. NOKUT vil imidlertid følge opp studietilbudet gjennom et oppfølgende tilsyn etter tre år.

Øystein Lund
tilsynsdirektør

Alle NOKUTs vurderinger er offentlige og denne samt tilsvarende tilsynsrapporter vil være elektronisk tilgjengelige på våre nettsider www.nokut.no.

Innhold

1	Informasjon om søkerinstitusjonen.....	1
2	Saksgangen	1
3	Faglig vurdering.....	1
3.1	Oppsummering	1
3.2	Forutsetninger for akkreditering (§ 2-1 i studietilsynsforskriften).....	2
3.3	Krav til studietilbudet (§ 2-2 i studietilsynsforskriften)	3
3.4	Krav til fagmiljø § 2-3 i studietilsynsforskriften	10
4	Samlet konklusjon.....	13
5	Institusjonens kommentar.....	15
6	Tilleggsvurdering	18
6.1	Vurdering av søkerinstitusjonens kommentar	18
6.2	Samlet konklusjon	19
7	Vedtak	20
8	Dokumentasjon	20
9	Presentasjon av den sakkyndige komiteen	21

1 Informasjon om søkerinstitusjonen

Høgskolen for ledelse og teologi (HTL) ble grunnlagt i 2008 og eies og drives av Det norske baptistsamfunn og Filadelfiakirken Oslo. Skolen tilbyr en bachelorgrad i teologi og ledelse, samt flere halvårs- og årsstudier. Skolen ligger på Stabekk utenfor Oslo og har ca 250 studenter.

2 Saksgangen

NOKUT gjør en innledende vurdering for å avklare om grunnleggende forutsetninger for akkreditering er tilfredsstillende imøtekommet slik disse gjengis i NOKUTs studietilsynsforskrift¹. For søknader som går videre, slik som den aktuelle søknaden denne rapporten dreier seg om, oppnevner NOKUT sakkyndige til faglig vurdering av søknaden. De må erklære seg habile og utfører oppdraget i samsvar med mandat for sakkyndig vurdering vedtatt av NOKUTs styre, og krav til utdanningskvalitet slik disse er fastsatt i studietilsynsforskriften.

I sin faglige vurdering, skal de sakkyndige konkludere med et tydelig ja eller nei på om utdanningskvaliteten samsvarer med kravene i studietilsynsforskriften. De sakkyndige blir også bedt om å gi råd om videre utvikling av studiet. Alle kriteriene må være tilfredsstillende imøtekommet for at NOKUT skal vedta akkreditering.

Dersom ett eller flere av kriteriene underkjennes av de sakkyndige, sendes den faglige vurderingen til søkerinstitusjonen som får tre uker til å kommentere denne. NOKUT avgjør deretter om institusjonens kommentarer skal sendes de sakkyndige for tilleggsvurdering. De sakkyndige får i slike tilfeller, to uker på å avgi tilleggsvurdering. NOKUTs direktør fatter deretter vedtak.

Om denne rapporten

Vi gjør oppmerksom på at NOKUTs tilsynsrapporter viser en kronologisk saksgang. Vår metode innebærer som beskrevet ovenfor en mulighet for at komiteen endrer sin konklusjon i løpet av vurderingsprosessen. Det er tilfelle i denne rapporten. Sluttkonklusjon finnes i del 7.

3 Faglig vurdering

Der det forekommer «vi» i dette kapitlet, er det et uttrykk for de sakkyndige. Nummereringen på hver overskrift henviser til tilsvarende bestemmelse i NOKUTs studietilsynsforskrift.

3.1 Oppsummering

Bachelorgradsstudiet i teologi og samfunn ved Høgskolen for ledelse og teologi har, med sin spissing mot internasjonale perspektiver, mulighet til å bli et aktuelt supplement til lignende studier i Oslo-regionen. Studiets navn, omfang, læringsutbyttebeskrivelse og innhold framstår i all hovedsak som adekvate, med unntak av noen faglige perspektiver som mangler og må legges til. Koblingen til

---

¹ <http://www.lovddata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf-20110127-0297.html>

lærernes eget FoU-arbeid og annen aktuell forskning, samt fagmiljøets størrelse og sammensetning framstår som adekvate, men bør suppleres med ytterligere kompetanse og utvidet forskningsfokus. Infrastruktur og læringsmiljø er adekvate for studiet.

3.2 Forutsetninger for akkreditering (§ 2-1 i studietilsynsforskriften)

3.2.1 Aktuelle krav i lov om universiteter og høyskoler

§ 2-1 (1) Aktuelle krav i lov om universiteter og høyskoler med tilhørende forskrifter skal være oppfylt.

Vurdering

For institusjoner med akkreditering av studier fra tidligere vurderes kun vitnemål og diploma supplement, samt opptakskrav. Vedlegg 3 vitnemål og «Diploma supplement» vises som anonymiserte vitnemål. Av tekniske årsaker er vedlegget basert på utdannelsen Teologi og ledelse. Vitnemål for *Bachelor i religion og samfunn* vil inneholde tilsvarende elementer, men justert i samsvar med studieplan og struktur for dette studiet. Skolens vitnemål og «Diploma supplement» oppfyller gjeldende krav.

Vedlegg 2: Forskrift om opptak, studier og eksamen gir en god beskrivelse av opptakskrav. HLT følger gjeldende forskrift om opptak til høyere utdanning.

Konklusjon

Ja, høyskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

3.2.2 Informasjon om studietilbudet

§ 2-1 (2) Informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon, samt muligheter for studentutveksling.

Vurdering

Informasjonen om studietilbudet er beskrevet i vedlegget «Studiekatalog for Bachelor i religion og samfunn». Her beskrives studiets innhold, oppbygging og progresjon for både fulltids- og deltidsstudier, samt en omfattende emnekatalog. Derimot er det kun en meget kortfattet beskrivelse av rammene for studentutveksling.

Studiets navn er dekkende for innholdet og arbeidsomfanget er godt beskrevet. Det er positivt at studiet tydelig setter fokus på globalisering og migrasjon, og dette kommer tydelig frem. Det oppleves også som positivt at studiet fremheves som relevant for personer med migrasjonsbakgrunn og internasjonale studenter.

Det kan derimot fremstå som noe misvisende med alle referansene til arbeid i skolen og studiets relevansen for læreryrket. Det bør komme frem at bacheloren i seg selv ikke gir

undervisningskompetanse, og at kun bachelor ikke lenger (fra 2018) gir adgang til praktisk-pedagogisk utdanning.

Søkeren skriver innledningsvis at studiet også skal tilbys som et desentralisert studium ved bibelskolen «Substans» i Bergen. Denne muligheten er ikke ytterligere beskrevet i søknaden og er derfor ikke vurdert av sakkyndige.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke tilfredsstillende imøtekommet.

Høyskolen må:

- Sikre at informasjon om studietilbudet også rommer muligheter for studentutveksling

Høyskolen bør:

- Tydeliggjøre at opptak til PPU krever mastergrad.

3.3 Krav til studietilbudet (§ 2-2 i studietilsynsforskriften)

3.3.1 Læringsutbytte og studiets navn

§ 2-2 (1) Læringsutbyttet for studietilbudet skal beskrives i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og studietilbudet skal ha et dekkende navn.

Studiets læringsutbyttebeskrivelse:

Kunnskaper

Kandidaten skal ha god kunnskap om:

- De klassiske verdens-religionene, deres hellige skrifter og sentrale praksiser (K1)
- Ulike religiøse, kulturelle og filosofiske tilnærminger til moralsk tenking og etiske normer (K2)
- Den kristne tradisjonens sentrale tekster, dogmer og historiske hendelser (K3)
- Hvordan historiske, økonomiske, religiøse, politiske og teknologiske faktorer påvirker samfunnsutviklingen i Norge og verden (K4)
- Sentrale temaer, teorier, begreper, metoder og debatter innen historie, sosiologi og sosialantropologi (K5)
- Klassiske politiske ideologier, politisk teologi og nyere sosialfilosofi med vekt på teorier om global rettferdighet (K6)

Ferdigheter

Kandidaten skal ha evne til å:

- Bruke ulike tolkningsverktøy til å fortolke religiøse tekster og tradisjoner (F1)
- Anvende ulike etiske perspektiver og metoder for å nærme seg moralske spørsmål (F2)
- Forstå og gjennomføre dialog på tvers av kulturer og tradisjoner (F3)
- Bruke samfunnsvitenskapelige metoder for å analysere sosiale og kulturelle fenomener, lokalt og globalt (F4)
- Kritisk analysere ideologier og samfunns- og historievitenskapelig teori (F5)

- Presentere forsknings-resultater på en klar og strukturert måte, både muntlig og skriftlig (F6)

Generell kompetanse

Kandidaten skal ha:

- Evne og vilje til å utvikle perspektivmangfold, og nærme seg komplekse, religiøse, sosiale og historiske problemer med en kombinasjon av ydmykhet og faglig presisjon (G1)
- Evne og vilje til å utvikle moralske dyder som kan bidra til gode relasjoner i kirke og samfunn (G2)
- Forståelse for ikke-vestlige perspektiver på den globale historietutviklingen (G3)
- Forståelse for viktigheten av samfunnsengasjement for å møte utfordringer nasjonalt og internasjonalt (G4)
- Evne til å kritisk reflektere over egne holdninger til sosiale bevegelser man selv ikke er en del av (G5)

Vurdering

Studiets navn er dekkende. De religionsfaglige og samfunnsfaglige perspektivene i studie er både sentrale nok og brede nok til at studiets navn kan forsvares. Læringsutbyttet for studietilbudet er beskrevet i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, men dog med enkelte justeringer begrunnet i skolens formål om å utdanne for tjeneste i kirke, skole og samfunn. Disse formuleringer fremstår velbegrunnet.

Konklusjon

Ja, høyskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

3.3.2 Studietilbudets faglig oppdatering og relevans

§ 2-2 (2) Studietilbudet skal være faglig oppdatert, og ha tydelig relevans for videre studier og/eller arbeidsliv.

Vurdering

HLT redegjør i sin søknad for at bachelorstudiet i religion og samfunn er relevant for både arbeidsliv og engasjement i frivillige organisasjoner, samt kvalifiserer til videre studier.

For studenter som ønsker å bli lærere i ungdomsskolen eller i videregående skole, vurderes bachelor i religion og samfunn, eller årstudiet i samfunnsfag i kombinasjon med andre studier som relevant. Men opptak til PPU forutsetter mastergrad, så skolerelevansen gjelder bare som del av et lengre utdanningsløp.

Mulighetene for å arbeide i Non Governmental Organizations (NGO's) og egne kirkesamfunn og på migrasjonsområdet vurderes relevant. Bachelorstudiet i religion og samfunn vurderes å være relevant for både arbeidsliv og engasjement i frivillige organisasjoner, samt kvalifisere til videre studier. Utdanningen forventes også å gi relevant faglig kompetanse til studenter som ønsker å arbeide i

frivillige, ideelle og offentlige organisasjoner i samfunnet, spesielt der hvor en kombinasjon av samfunns-, religions- og kulturforståelse vil være viktig. Rekrutteringsgrunnlaget til dette studiet anser komitéen først og fremst å være ungdom med pinse- og baptistbakgrunn. Det er to andre tilsvarende studietilbud i Oslo-regionen (MF og TF, UiO), og det vil derfor være en viss konkurranse på feltet, særskilt når det gjelder studenter fra andre konfesjoner eller religioner. De konkurrerende studiene er spisset mot andre temaer.

For studenter som ønsker å bli lærere i ungdomsskolen eller i videregående skole, vurderes bachelor i religion og samfunn, eller årstudiet i samfunnsfag i kombinasjon med andre studier som relevant. Det faglige innholdet i de obligatoriske emnene er ikke tilstrekkelig innenfor samfunnsøkonomi for å kunne ivareta undervisning i samfunnsfag i ungdomsskolen eller videregående skole. Jvf nedenfor pkt. 3.3.4. Mulighetene for å bli lærere i videregående skole er også begrenset av at bacheloren alene ikke kvalifiserer til opptak på PPU.

I søknaden vurderes det at studenter vil ha mulighet til å søke opptak til en rekke masterprogram i Norge og enkelte utenlandske etter endt utdanning.

Mulighetene for videre studier vurderes tilstrekkelig og kan eventuelt suppleres med andre studier, ikke bare på de institusjonene som nevnes i søknaden, men også på UiO.

Konklusjon

Nei, studiet har ikke en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Høgskolen må:

- Styrke det faglige innhold i obligatoriske emner med hensyn på samfunnsøkonomi, bl.a. for å kunne ivareta undervisning i samfunnsfag i ungdomsskolen eller videregående skole
- Avklare grunnlaget studentene har for å kunne ivareta undervisning i videregående skole.

3.3.3 Studietilbudets arbeidsomfang

§ 2-2 (3) Studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier.

Vurdering

Vi finner beskrivelsen av arbeidsomfanget hensiktsmessig. Det er en grei balanse mellom organiserte læringsaktiviteter og andre aktiviteter. Beskrivelsene av studiets arbeidsomfang er tilfredsstillende, men beskrivelsene av selvstudium og eksamensforberedelse er kanskje noe forvirrende. Det bør kanskje brukes andre uttrykk i beskrivelsene av arbeidsomfang.

Konklusjon

Ja, høgskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

Høgskolen bør:

- Bruke mer dekkende betegnelser på eksamensforberedelse og selvstudium.

3.3.4 Studietilbudets innhold, oppbygning og infrastruktur

§ 2-2 (4) Studietilbudets innhold, oppbygning og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet.

Vurdering

Bolk 1, grunnstudium i kristendom, framstår i all hovedsak som adekvat når det gjelder fordeling mellom de ulike emnene.

Når det gjelder emnet i religions- og livssynskunnskap, opererer høyskolen med en tradisjonell vekt på de store verdensreligionene og livssynshumanismen. Det står i emnebeskrivelsen at det også skal undervises i nyreligiøsitet, men pensum på dette temaet ser ikke ut til å være med. Det finnes imidlertid et par artikler (i hovedsak kritiske) om temaet på andre emner. Samisk religion savnes som tema. Det savnes videre litteratur om nyreligiøsitet og samtidsspiritualitet (for eksempel perspektiver fra Woodhead/Heelas) som ikke lar seg fange i de tradisjonelle religionstypologiene.

Dette reiser også spørsmålet om hvorvidt de samfunnsfaglige perspektivene i studiet først og fremst har en instrumentell rolle/nytteverdi som kontekst/omgivelse for kristen praksis og teologi med tanke på å fremme kristendommen, eller om denne konteksten gis muligheter for å spille tilbake på forståelsen av kristen praksis og teologi.

Samfunnsøkonomi er et tema som bør inngå tydeligere i bolk 2. Det omtales ganske kort i læringsutbytte under overskriften *kunnskaper*, men er svakt representert i emneinnholdet. Bolk 3 og 4 representerer ellers fra et samfunnsfagperspektiv gode emnevalg, med muligheter for fruktbare interaksjoner mellom de religionsfaglige og samfunnsfaglige delene av studiet.

Når det gjelder terminologi, lurer vi på hvorfor første bolk heter ”grunnstudium i kristendom” mens andre bolk heter ”årsenhet i samfunnsfag”.

Infrastruktur med utstyr og støttefunksjoner framstår som tilstrekkelig. Forutsetninger for et godt psykososialt læringsmiljø, med blant annet egen studentpastor, er til stede. Når det gjelder evt. planer om desentralisert undervisning i Bergen, er vi spørrende til hvorvidt infrastrukturen er god nok. Det gir ikke opplysningene i søknaden tilstrekkelig info om og vi har derfor ikke hatt mulighet til å vurdere dette.

Konklusjon

Nei, studietilbudets innhold, oppbygning og infrastruktur er ikke tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet.

Høyskolen må

- La samfunnsøkonomi som tema inngå tydeligere i bolk 2
- Inkludere samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet, tema som ikke er knyttet til tradisjonelle religiøse/kirkelige institusjoner og organisasjoner, i studiet.

3.3.5 Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer

§ 2-2 (5) Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet. Det skal legges til rette for at studenten kan ta en aktiv rolle i læringsprosessen.

Vurdering

Oversikt over alle undervisnings- og læringsformer inngår i søknad med begrunnelse for hvorfor disse er valgt, og hvordan de gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet. Her finner vi også en oversikt over vurderingsformer og deres anvendelse. En fellesnevner for undervisningen ved HLT, er at det benyttes varierte undervisnings- og læringsformer. Oversikten er omfattende og godt argumentert for. Det er et pluss at observasjon er lagt inn som et element i religionsstudiet. Det legges til rette for at studentene skal ta en aktiv rolle i læringsprosessen gjennom en progresjon i studiet fra mer til mindre lærerstyring. Studentene har også en aktiv rolle i å evaluere utdanningen.

Vi stiller i midlertid spørsmål ved hvor hensiktsmessig det er å bryte grunnstudiet ned i så mange emner og med så mange tradisjonelle skoleeksamener. Ved skoleeksamener er det ofte evnene tilegnelse og gjengivelse av fagstoffet studentene prøves i. Emner som KRI1111, KRI1112 og KRI1120 kan for eksempel med fordel slås sammen og vurderingen kan skje i en større hjemmeeksamen/semesteroppgave.

Konklusjon

Ja, studiets undervisnings-, lærings- og vurderingsformer er egnet til å oppnå læringsutbyttet slik det er beskrevet i planen.

Høyskolen bør:

- Vurdere å slå sammen småemner og unngå så mange skoleeksamener.

3.3.6 Kobling til forsknings- og utviklingsarbeid

§ 2-2 (6) Studietilbudet skal ha relevant kobling til forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, og faglig utviklingsarbeid.

Vurdering

Kobling til forsknings- og utviklingsarbeid vurderes som tilfredsstillende. På den ene siden virker studiet å ligge tett på høyskolens egen forskning. I tillegg sees forskning som en kollektiv prosess hvor studentene dras inn, og studentene skriver bacheloroppgave med tilhørende teori og metodekurs.

Konklusjon

Ja, studiet har tilfredsstillende kobling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid tilpasset studiets egenart.

3.3.7 Studietilbudets ordninger for internasjonalisering

§ 2-2 (7) Studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart.

Vurdering

Høyskolen for ledelse og teologi har to ordninger for internasjonalisering som er relevante for studiet. Den første er med Department of Sociology, University of California, Berkeley. Avtalen gjelder student- og lærerutveksling, felles forskning og seminarer. Ordningen med Berkeley gir utvekslingsstudenter tilgang til alle fag som fakultetet tilbyr og den åpner for muligheten til besøk av gjestelærere. Den andre ordningen er med Regent University, Virginia Beach, USA. Avtalen med Regent University er stort sett lik avtalen med Berkeley.

I tillegg har skolen inngått en avtale med Maynooth University i Irland om lærerutveksling. Avtalen er særlig relevant knyttet til emner innenfor emnegruppen Konflikttransformasjon.

Berkeley er en verdensledende institusjon innenfor sosiologi, og ble rangert høyest i USA i 2017 innenfor dette fagfeltet. Universitetet i Berkeley er en meget relevant partner som tilbyr emner med nær kobling til fagene ved HLT.

Regent University er et av de største kristne universitetene i verden med et bredt tilbud innenfor blant annet teologi, ledelse og samfunnsfag, som sammenfaller med fagfeltene til HLT. Muligheter for lærerutveksling, og gjestelærere er relevante og tilstrekkelige.

Konklusjon

Ja, studiet har ordninger for internasjonalisering relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

3.3.8 Studietilbudets ordninger for internasjonal studentutveksling

§ 2-2 (8) Studietilbud som fører fram til en grad skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant.

Vurdering

Avtalen med University of California Berkeley virker som svært relevant for studiet og virker attraktiv for studenter. Fagene som tilbys ansees som relevante for graden og fagmiljøet er solid. Imidlertid er denne bare gyldig til februar 2018. Vi forutsetter at skolen sørger for at avtalen fornyes.

Det kommer ikke så godt frem hva som kreves av studentene for å få opptak på institusjonen utenom at de må møte de samme opptakskravene som andre studenter. Her er det stor konkurranse med andre studenter fra resten av verden. Opptak til Berkeley er derfor sannsynlig å regne som et tilbud til et fåtall av studentene selv om det eksisterer en avtale mellom institusjonene. Skolepenger og et tøft boligmarked rundt Berkeley kan vanskeliggjøre utveksling. Høyskolen for teologi og ledelse bør vurdere å gå i dialog med Berkeley for å forsøke å sørge for at deres studenter får et tilbud om bolig på studiestedet. Dette er ikke et krav eller minimum for en utvekslingsavtale, men vil styrke den

betraktelig. Høyskolen for teologi og ledelse har også et ansvar for å følge opp sine studenter når de er på utveksling. Dette bør bli tydelig for studenter som søker opptak på bacheloren og kan gjøre tilbudet om utveksling mer attraktivt.

Avtalen med Regent University virker å gå lenger med tanke på studentenes velferd og boligsituasjon, og dette er svært positivt selv om avtalen ikke gir garantier. Adgangen til avtalen fremstår også som mer tilgjengelig for studentene ved Høyskolen for teologi og ledelse. Det at det ikke er krav om skolepenger, er også et stort pluss for denne avtalen. Den vedlagte avtalen er imidlertid ikke gyldig lenger.

I og med at avtalen med Regent University allerede er utgått, og avtalen med University of California Berkeley vil utgå i løpet av saksbehandlingsperioden vil HLT derfor ikke ha noen gyldige avtaler om studentutveksling når vedtak skal fattes. For at kravet om studentutveksling skal kunne vurderes som oppfylt, må HLT dokumentere minst én gyldig og relevant utvekslingsavtale i sitt tilsvarende. Dette kan fortrinnsvis være fornyelse av de to ovennevnte utgåtte avtalene, eller en ny avtale med en annen internasjonal institusjon.

En annen bemerkning er at begge avtalene involverer universiteter i USA. En bachelor som inneholder migrasjon, globalisering og samfunnsfag som også retter seg mot en flerkulturell studentmasse burde styrke utvekslingstilbudet til andre deler av verden enn USA. Dette bør være et mål i årene som kommer.

Det fremheves samtidig som positivt at begge avtalene går lenger i sitt samarbeid enn kun studentutveksling og dette er en styrke for internasjonaliseringen i bacheloren.

Konklusjon

Nei, studiet har ikke ordninger for internasjonal studentutveksling relevant for studiets nivå, omfang og egenart.

Høyskolen må:

- Dokumentere minst én gyldig og relevant utvekslingsavtale i sitt tilsvarende. Dette kan fortrinnsvis være fornyelse av de to ovennevnte utgåtte avtalene, eller en ny avtale med en annen internasjonal institusjon.

Høyskolen bør:

- Utvide utvekslingstilbudet ytterligere til flere land
- Tydeliggjøre oppfølging av studenter som drar på utveksling.

3.3.9 Praksisavtaler

§ 2-2 (9) For studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted.
--

Ikke relevant.

3.4 Krav til fagmiljø § 2-3 i studietilsynsforskriften

3.4.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og kompetanse

§ 2-3 (1) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha en størrelse som står i forhold til antall studenter og studiets egenart, være kompetansemessig stabilt over tid og ha en sammensetning som dekker de fag og emner som inngår i studietilbudet.

Vurdering

Fagmiljøet for kristendom/teologi har en tilstrekkelig bredde, der også flere har tverrfaglig kompetanse. Kvalitativt og kvantitativt sett innfrir staben kravene til bachelorutdanning. Kompetanse innen noen temaer kan med fordel styrkes og viktigst er religionskunnskap/religionsvitenskap og etikk, jfr. det vi har påpekt under 3.3.4 for religionskunnskap/religionsvitenskap.

Fagmiljøet for samfunnsfag har en god bredde, og det finnes flere deltagere med dobbeltkompetanse i samfunnsfag og religion. Den faglige kompetansen dekker fint sosiologi, organisasjon, ledelse, kultur, historie og samfunnsøkonomi. Den samfunnsvitenskapelige tyngden vurderes tilstrekkelig til utdanning av studenter på bachelornivå.

Vi stiller oss litt spørrende til hvor hensiktsmessig det er å dele inn et fagmiljø i seksjoner med under 4 årsverk slik det er gjort her. Sett utenfra ville det være naturlig å ha seksjoner som korresponderte mer med hovedtemaene i studiet. Men som organisering av forskning kan det gi mening.

Vi ser det som positivt at fagmiljøet ser ut til å være i vekst, at ledelse og eierskap ved høyskolen har en tydelig strategi, og at det bygges stein på stein. Vi ser positivt på den vedtatte strategiske utviklingsplanen og planene om rekruttering av stipendiater. Planene om samarbeid om Uniped ved UiO er fornuftige. Det samme kan sies om måten høyskolen jobber systematisk med studentevaluering.

Konklusjon

Ja, fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse er tilpasset studiet slik det er beskrevet i planen og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Høyskolen bør:

- Supplere staben med kompetanse innen etikk og religionskunnskap/religionsvitenskap.

3.4.2 Fagmiljøets utdanningsfaglige kompetanse

§ 2-3 (2) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha relevant utdanningsfaglig kompetanse.

Vurdering

Noen av lærerne har formell høyskolepedagogisk kompetanse, mens de fleste har praktisk pedagogisk utdanning rettet mot arbeid i grunnskole og videregående skole. Alle lærerne har bred og lang

didaktisk erfaring fra ulike skoleslag, herunder høyskole, og med tilrettelegging av læring i frivillige organisasjoner.

HLT vil i tråd med Kvalitetsmeldingen arbeide systematisk for å heve de ansattes didaktiske og pedagogiske kompetanse ytterligere i årene som kommer gjennom intern og ekstern kompetanseheving. Her vil særlig digital kompetanse bli vektlagt.

Fagmiljøet har pedagogiske og didaktiske kompetanse som adekvat for å legge til rette for god og effektiv læring.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet tilknyttet studietilbudet har relevant utdanningsfaglig kompetanse.

3.4.3 Faglig ledelse

§ 2-3 (3) Studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet.

Vurdering

Faglig leder og forskningsleder har i samarbeid om FoU et overordnet ansvar for undervisning, utviklingsarbeid og forskning i alle emner. Faglig leder og forskningsleder er medlemmer av skolens ledergruppe og således ansvarlig for oppfølging av hele skolens studietilbud. De faglige ansatte er delt inn i ulike faggrupper/seksjoner med ansvar for undervisning, veiledning og forskning på sine felt.

Den faglige ledelsen fremstår tydelig med definert ansvar.

Konklusjon

Ja, studietilbudet har en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet.

3.4.4 Tilsatte i hovedstillinger

§2-3 (4) Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studietilbudet skal utgjøres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være ansatte med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studietilbudet. I tillegg gjelder følgende krav til fagmiljøets kompetansenivå:

- a) For studietilbud på bachelorgradsnivå skal fagmiljøet tilknyttet studiet bestå av minst 20 prosent ansatte med førstestillingskompetanse.
- b) For studietilbud på mastergradsnivå skal 50 prosent av fagmiljøet tilknyttet studiet bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 10 prosent med professor- eller dosent kompetanse ansatte med førstestillingskompetanse.

c) For studietilbud på doktorgradsnivå skal fagmiljøet tilknyttet studiet bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 50 prosent med professorkompetanse.

Vurdering

Fagmiljøet innfrir de kvantitative kravene. Det er knyttet 9,4 årsverk til studietilbudet, og over 75 % av årsverkene utgjøres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. Videre har studiet tilknyttet totalt 6 ansatte med førstestillingskompetanse, med et samlet årsverk på 3,8.

De tilsatte innen samfunnsvitenskap har førstestillingskompetanse i sentrale deler av samfunnsfag: sosiologi, organisasjon, ledelse, økonomi og kultur. De tilsatte innen religion og teologi har kompetanse i sentrale deler av faget, som bibelvitenskap, systematisk teologi og kristendomshistorie, samt kompetanse i interaksjonsflatene mellom samfunnsvitenskap og kristendom/teologi.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet oppfyller de kvantitative kravene.

3.4.5 Fagmiljøets forsknings- og utviklingsarbeid

§ 2-3 (5) Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal drive forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, og faglig utviklingsarbeid, og skal kunne vise til dokumenterte resultater med en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå.

Vurdering

I de siste årene har HLT økt sin forskningsproduksjon. Til tross for et lite fagmiljø ligger HLTs forskning kvantitativt sett over gjennomsnittet pr. faglig ansatt i sektoren. Skolen arbeider aktivt med å utvikle forskningskompetanse gjennom blant annet kollegaveiledning og interne fagkonferanser.

Når det gjelder forskningsområder, har HLT til nå hovedsakelig forsket innenfor religionskomponenten i det nye bachelorstudiet. Men de fleste doktorgradsarbeidene og antologiene som skolen har vært delaktige i, har samtidig hatt en tverrfaglig, samfunnsvitenskapelig eller historievitenskapelig tilnærming. Utover omfattende pentakostale studier har fagmiljøet i samfunnsfag publikasjoner om blant annet ledelse, kultur, megling og konflikthåndtering. Det gjør at HLT har et godt utgangspunkt for å gjøre mer av samfunnsvitenskapelig forskning i fremtiden.

Høgskolens eier- og lederskap har en fornuftig strategi på dette feltet. De tilsattes forskning er kvantitativt sett tilfredsstillende, med publikasjonspoeng per ansatt over gjennomsnittet for tilsvarende institusjoner.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet har dokumentert tilfredsstillende resultater med hensyn til forskning og utviklingsarbeid, inkludert publiseringspoeng.

3.4.6 Fagmiljøets eksterne faglige deltakelse

§ 2-3 (6) Fagmiljøet tilknyttet studietilbud som fører fram til en grad skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studietilbudet.

Vurdering

Fagmiljøet har en ekstern faglig deltakelse som er meget god for enkelte ansatte, men helt fraværende hos andre ansatte. Høgskolen bør ha en samlet strategi for å øke ekstern deltakelse for alle ansatte. Herunder for eksempel samfunnsvitenskapelige nettverk om kultur og ledelse. Det eksterne faglige fokuset har et noe smalt tyngdepunkt innen pentekostale forskningsmiljøer. En kobling til andre nettverk vil kunne supplere studiet på en hensiktsmessig måte, både når det gjelder religionsfaglige og samfunnsfaglige perspektiver.

Konklusjon

Ja, fagmiljøet deltar aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Høgskolen bør:

- Utvide sine nettverk til også å gjelde flere religionsfaglige og samfunnsfaglige perspektiver.

3.4.7 Praksisveiledere

§ 2-3 (7) For studietilbud med obligatorisk praksis skal fagmiljøet tilknyttet studietilbudet ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet. Institusjonen må sikre at praksisveilederne har relevant kompetanse, og erfaring fra praksisfeltet.

Ikke relevant.

4 Samlet konklusjon

På bakgrunn av den skriftlige søknaden med tilhørende dokumentasjon, konkluderer den sakkyndig komiteen med følgende:

Komiteen anbefaler ikke akkreditering av Bachelorgradsstudium i religion og samfunn ved Høgskolen for ledelse og teologi.

Følgende krav er vurdert som ikke godkjent:

- § 2-1 (2) Informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon, samt muligheter for studentutveksling.
- § 2-2 (2) Studietilbudet skal være faglig oppdatert, og ha tydelig relevans for videre studier og/eller arbeidsliv.

- § 2-2 (4) Studietilbudets innhold, oppbygging og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet.
- § 2-2 (8) Studietilbud som fører fram til en grad skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant.

Følgende krav må innfris for å oppnå akkreditering:

- Sikre at informasjon om studietilbudet også rommer muligheter for studentutveksling
- Styrke det faglige innhold i obligatoriske emner med hensyn på samfunnsøkonomi, bl.a. for å kunne ivareta undervisning i samfunnsfag i ungdomsskolen eller videregående skole
- Avklare grunnlaget studentene har for å kunne ivareta undervisning i videregående skole.
- La samfunnsøkonomi som tema inngå tydeligere i bolk 2
- Inkludere samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet, tema som ikke er knyttet til tradisjonelle religiøse/kirkelige institusjoner og organisasjoner, i studiet
- Dokumentere minst én gyldig og relevant utvekslingsavtale i sitt tilsvarende. Dette kan fortrinnsvis være fornyelse av de to ovennevnte utgåtte avtalene, eller en ny avtale med en annen internasjonal institusjon.

Videre har komiteen gitt følgende råd for videre utvikling

- Tydeliggjøre at opptak til PPU krever mastergrad
- Bruke mer dekkende betegnelser på eksamensforberedelse og selvstudium
- Vurdere å slå sammen småemner og unngå så mange skoleeksamener
- utvide utvekslingstilbudet ytterligere til flere land
- tydeliggjøre oppfølging av studenter som drar på utveksling
- Supplere staben med kompetanse innen etikk og religionskunnskap/religionsvitenskap
- utvide sine nettverk til også å gjelde flere religionsfaglige og samfunnsfaglige perspektiver

5 Institusjonens kommentar

Tilsvar til utkast til rapport om akkreditering av bachelorgradsstudium i religion og samfunn ved Høyskolen for ledelse og teologi

Vi viser til mottatt utkast til rapport, og vil med dette kommentere og dokumentere justeringer for de forbedringspunktene som er angitt. Kravene kan oppsummeres som følger:

- bedre informasjon om muligheter for studentutveksling, samt fornyet utvekslingsavtale
- bedre informasjon om grunnlaget for å undervise i skolen
- styrke det faglige innholdet med hensyn til samfunnsøkonomi og gjøre dette til et tydeligere tema
- inkludere (pensum om) samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet i studiet

Som vedlegg 1 finnes revidert studiekatalog (materielle endringer er uthevet i gult) med styrket informasjon på de angitte punktene. Samfunnsøkonomi har fått en større plass i faget SAM1020, som nå heter *Det norske samfunnet – politikk, økonomi og mangfold*. Slik er også kompetansemålene i læreplanen for *Samfunnsfag* blitt ivaretatt. Samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet er etter vårt syn allerede dekket av både læringsmål og pensum i faget RLE1030 *Religions- og livssynskunnskap*, men vi velger likevel å gjøre et par tilføyelser i tråd med komiteens forslag.

Når det gjelder utvekslingsavtaler, ble dessverre feil utgave av avtalen med Regent University i USA lagt ved søknaden. Vi vedlegger korrekt utgave som gjelder fram til 2020, samt avtale med Alphacrucis College i Australia, som vi også ser er relevant. Fornytt avtale med University of California, Berkeley, har dessverre ikke nådd oss innen fristen. Vi vil kommentere de enkelte punktene hvor komiteen hadde bemerkninger mer detaljert nedenfor.

3.2.2 Informasjon om studietilbudet

Komiteens vurdering er at informasjonen om mulighetene for studentutveksling er mangelfull. Vi er enige i at studiekatalogen sier for lite om dette, og har derfor lagt inn et nytt avsnitt om utveksling på s. 9-10. Vi vil imidlertid understreke at studentene får informasjon om studentutveksling også på andre måter. Muligheten for å studere i utlandet markedsføres aktivt på vår hjemmeside (<http://hlt.no/utveksling/>), hvor det også finnes mer informasjon om studiestedene. (Tilsvarende informasjon om Berkeley vil også legges ut her når nytt bachelorprogram starter opp). Videre avholdes det informasjonsmøte om utveksling hvert semester. Vi viser ellers til pkt. 3.3.8 nedenfor.

Når det gjelder anbefalingen om å presisere at opptak til PPU krever mastergrad, er dette tydeliggjort på s. 12 i studiekatalogen. For øvrig var det i søknaden tatt høyde for et desentralisert studietilbud i Bergen. Vi forstår i ettertid at våre planer om å tilby samlingsbaserte kurs i enkeltemner ikke faller inn under denne kategorien. Dette punktet (som komiteen heller ikke har tatt stilling til) faller derfor bort.

3.3.2 Studietilbudets faglige oppdatering og relevans

Dette punktet må ses i sammenheng med pkt. 3.3.4. For enkelthets skyld kommenteres bemerkningene om samfunnsøkonomi her, mens andre momenter kommenteres under pkt. 3.3.4.

Komiteens vurdering er at studiet ikke har tilstrekkelig relevans for å undervise i skolen på grunn av for liten vektlegging av samfunnsøkonomi. Under pkt. 3.3.4 påpekes det at samfunnsøkonomi må framkomme tydeligere som tema i bolk 2 (obligatoriske samfunnsfag). Vi oppfatter at komiteen for øvrig deler vår vurdering om at studiet er relevant både for arbeidsliv og videre studier.

Etter en ny gjennomgang av aktuelle læreplaner i skolen, primært for fellesfaget *Samfunnsfag*, kan vi være enige i kritikken. Vi har derfor føyd til tre kunnskapsmål og ett ferdighetsmål om samfunnsøkonomi i faget SAM1020. I tillegg er navnet justert til *Det norske samfunnet – politikk, økonomi og mangfold*. Pensum i samfunnsøkonomi er utvidet ved å legge til Røed Larsen, Erling (2004): *Alt du vil vite om samfunnsøkonomi* (utdrag 150 s). For å lage plass til dette, er boken om statsvitenskap nå supplerende litteratur, mens boken om samfunnsgeografi er flyttet til emnene SAM1040 og SAM1050. Vi mener dette har gjort også disse emnene bedre.

Foruten å oppfylle kravene i læreplanen for *Samfunnsfag* i grunnskole og videregående skole, mener vi med justeringene å gi et godt grunnlag også for undervisning i de fire programfagene *Politikk, individ og samfunn* i utdanningsprogram for studiespesialisering i videregående skole. Vi har også presisert dette nærmere i studiekatalogen på side 16, sammen med en påminnelse om at læreryrket krever kompetanse utover bachelorstudiet i religion og samfunn.

3.3.4 Studietilbudets innhold, oppbygning og infrastruktur

Komiteens vurdering er at samfunnsøkonomi må inngå tydeligere som tema i bolk 2, og at samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet må inkluderes i studiet. Vi mener å ha oppfylt punktet om samfunnsøkonomi gjennom justeringene det er gjort rede for ovenfor. Når det gjelder punktet om samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet, mener vi det er en misforståelse om hva pensum inneholder.

Som komiteen påpeker, er kunnskap om nyreligiøsitet et læringsmål i faget RLE 1030 *Religions- og livssynskunnskap*, men man etterspør om temaet er inkludert i pensum. Vi vedlegger innholdsfortegnelsen fra Aadnanes' bok *Livssyn* som vi mener dokumenterer at så er tilfelle. Om lag en firedel av boken omhandler nyreligiøse perspektiver, mens første del i tillegg gir en generell analyse av livssynsmangfoldet i Norge. Vi finner imidlertid komiteens anbefaling om å inkludere perspektiver fra Woodhead/Heelas interessante, og har derfor føyd til ca. 20 sider på pensum. I tillegg er samisk religion nå inkludert i ett av læringsmålene.

3.3.8 Studietilbudets ordninger for internasjonal studentutveksling

Komiteen påpeker at studiet mangler oppdaterte utvekslingsavtaler. Som tidligere nevnt, ble dessverre ikke siste utgave av avtalen med Regent University lagt ved søknaden. Denne vedlegges nå. Fornyet, langsiktig utvekslings- og samarbeidsavtale med Berkeley er underveis, men har dessverre ikke nådd oss ennå. Derimot vedlegges også vår avtale med Alphacrucis College, Sydney i Australia. Vi tok ikke med denne i søknaden da Alphacrucis ikke tilbyr samfunnsfag, men innser nå at den likevel er relevant. Dels fordi religion jo er en vesentlig del av bachelorstudiet, dels fordi muligheten for å studere i Australia er relevant for mange andre perspektiver i studiet.

Komiteen anbefaler videre at vi forsøker å inngå utvekslingsavtaler utenom USA for å berike studiet ytterligere. I tillegg til avtalen med Australia som nevnt over, kan vi opplyse at vi er i ferd med å etablere kontakt med North-West University i Sør-Afrika, som tilbyr både religions- og samfunnsfag. Videre har vi kontakt med Arab Baptist Theological Seminary i Libanon, som gir interessante muligheter for oss, ikke minst i tilknytning til valgmenne i konfliktransformasjon.

Når det gjelder komiteens anbefaling om å tydeliggjøre oppfølging av studenter som drar på utveksling, har vi forsøkt å presisere dette i nytt avsnitt i studiekatalogen. Vi vil samtidig fortløpende vurdere våre rutiner etter hvert som vi høster mer erfaring med utveksling.

Øvrige anbefalinger

Vi vil til slutt kort kommentere anbefalinger fra komiteen som ikke er nevnt under punktene ovenfor. Vi vil vurdere om begrepene «selvstudium» og «eksamensforberedelse» er presise nok (pkt. 3.3.3), men ønsker fortsatt skille mellom «grunnstudium» og «årsstudium» (men ikke «årsenhet», pkt. 3.3.4). Dette skyldes at grunnstudiet organisatorisk er et felles, første år for begge bachelorprogram.

Rådet om å slå sammen småemner og unngå for mange skoleeksamener (pkt. 3.3.5), er vi generelt enig i. Skoleeksamener finnes derfor nesten bare på grunnstudiet, og vurderes kritisk. Vi har også slått sammen flere mindre emner tidligere, men har beholdt to emner på grunnstudiet som kan deles i to slik at deltidsstudenter kan ta 15 studiepoeng per semester (jf. studiekatalogen s. 6). KRI1120 er ellers et valgmenne. Vi vil imidlertid fortsatt arbeide for forenkling og gode vurderingsordninger.

Når det gjelder anbefalingen om å styrke stabens kompetanse i etikk og religionsvitenskap (pkt. 3.4.1), mener vi å ha god kompetanse i etikk. Fire ansatte med hhv. cand.teol.-grad og doktorgrad har lang undervisningserfaring i etikk. Vi vil imidlertid kunne styrke oss innenfor religionsvitenskap, og inviterer derfor fra tid til annen gjestelærer i deler av faget i tillegg til å dra på ekskursjon. Utvidelse av fagmiljøets nettverk for å ivareta flere faglige perspektiver (pkt. 3.4.6), er en del av skolens tre-års plan og noe vi arbeider aktivt med både med tanke på nasjonale og internasjonale fagnettverk.

Konklusjon

Vi håper med dette å ha besvart og dokumentert tilfredsstillende justeringer på de punkter hvor studietilbudet etter komiteens vurdering ikke oppfylte alle kravene til akkreditering («må-punkter»). Anbefalingene («bør-punktene») er i noen grad fulgt opp allerede, eller tas med i høyskolens videre arbeid.

Vi takker ellers for positive kommentarer fra komiteen på mange felt som ikke er omtalt i dette tilsvaret om utbedringspunkter!

Vedlegg:

Vedlegg 1 Studiekatalog religion og samfunn HLT (rev)

Vedlegg 2 Tilsvar 050218

6 Tilleggsvurdering

6.1 Vurdering av søkerinstitusjonens kommentar

§ 2-1 (2) Informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon, samt muligheter for studentutveksling.

- Sikre at informasjon om studietilbudet også rommer muligheter for studentutveksling

Vurdering

Institusjonen har fremlagt bedre informasjon om muligheter for studentutveksling, samt fornyet utvekslingsavtale som er dekkende for 2017-20.

Institusjonen har lagt inn et nytt avsnitt om utveksling i studiekatalogen.

Konklusjon

Ja, høyskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

§ 2-2 (2) Studietilbudet skal være faglig oppdatert, og ha tydelig relevans for videre studier og/eller arbeidsliv.

- Styrke det faglige innhold i obligatoriske emner med hensyn på samfunnsøkonomi, bl.a. for å kunne ivareta undervisning i samfunnsfag i ungdomsskolen eller videregående skole
- Avklare grunnlaget studentene har for å kunne ivareta undervisning i videregående skole.

Vurdering

Samfunnsøkonomi har fått en større plass i faget SAM1020, som nå heter *Det norske samfunnet – politikk, økonomi og mangfold*. Slik er også kompetansemålene i læreplanen for *Samfunnsfag* blitt ivaretatt.

I Studiekatalogen er det tydeliggjort at læreryrket krever kompetanse utover bachelorstudiet i religion og samfunn.

Konklusjon

Ja, høyskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

§ 2-2 (4) Studietilbudets innhold, oppbygging og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet.

- *La samfunnsøkonomi som tema inngå tydeligere i bolk 2*
- *Inkludere samtidsspiritualitet og nyreligiøsitet, tema som ikke er knyttet til tradisjonelle religiøse/kirkelige institusjoner og organisasjoner, i studiet.*

Vurdering

Institusjonen har føyd til tre kunnskapsmål og ett ferdighetsmål om samfunnsøkonomi i faget SAM1020. I tillegg er navnet justert til *Det norske samfunnet – politikk, økonomi og mangfold*. Pensum i samfunnsøkonomi er utvidet.

Institusjonen mener at nyreligiøsitet er dekket inn i studiet gjennom at Per Magne Aadnanes' bok *Livssyn* er på pensum i RLE1030. De har i tillegg lagt inn perspektiver fra Linda Woodhead og Paul Heelas sin forskning om samtidsspiritualitet som pensum.

Konklusjon

Ja, høyskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

§ 2-2 (8) Studietilbud som fører fram til en grad skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant.

- *Dokumentere minst én gyldig og relevant utvekslingsavtale i sitt tilsvaer. Dette kan fortrinnsvis være fornyelse av de to ovennevnte utgåtte avtalene, eller en ny avtale med en annen internasjonal institusjon.*

Vurdering

Institusjonen har fremlagt en aktuell avtale med Regent University dekkende for 2017-20, samt en ny avtale med Alphacrucis College, Sydney i Australia som er dekkende for 2017-20.

Konklusjon

Ja, høyskolens redegjørelse er tilfredsstillende.

6.2 Samlet konklusjon

Komitéen har behov for å komme med noen utfyllende kommentarer i forbindelse med konklusjonen. Når det gjelder komitéens forslag om å styrke institusjonens kompetanse i etikk og religionsvitenskap, er søkers tilsvaer som følger: "Når det gjelder anbefalingen om å styrke stabens kompetanse i etikk og religionsvitenskap (pkt. 3.4.1), mener vi å ha god kompetanse i etikk. Fire ansatte med hhv. cand.theol.-grad og doktorgrad har lang undervisningserfaring i etikk. Vi vil imidlertid kunne styrke

oss innenfor religionsvitenskap, og inviterer derfor fra tid til annen gjestelærer i deler av faget i tillegg til å dra på ekskursjon.”

Komiteen vil presisere at anbefalingen om å styrke stabens kompetanse innen etikk først og fremst gjelder oppdatert forskningskompetanse i etikk, noe som ikke kan kompenseres med *undervisningserfaring* i etikk, selv om den er aldri så bred. Det samme gjelder vår anbefaling når det gjelder kompetanse innen religionsvitenskap. Steder hvor denne utfordringen kan komme til syne er f.eks. emnebeskrivelser og pensumlister, jfr. komiteens kommentarer under § 2-2 (4). Nettopp fordi fagområdene etikk og religionsvitenskap forsvarer at studiet kalles “Religion og samfunn” og ikke “Teologi og samfunn” eller “Kristendom og samfunn” vil vi fastholde dette bør-punktet. Vi vil derfor fortsatt særskilt framheve disse to områdene med tanke på den kommende utvidelsen av fagmiljøets nettverk som nevnes i tilsvarebrevet, selv om institusjonen innfrir de kvantitative kravene til førstestillingskompetanse.

På bakgrunn av den skriftlige søknaden med tilhørende dokumentasjon og søkerinstitusjonens kommentar konkluderer den sakkyndig komiteen med følgende:

Komiteen anbefaler akkreditering av Bachelorgradstudiet i religion og samfunn ved Høyskolen for ledelse og teologi.

7 Vedtak

NOKUT vurderer at vilkårene i NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning av 9. februar 2017 nå er oppfylt.

Vi akkrediterer derfor utdanningen bachelorgradsstudium i religion og samfunn (180 studiepoeng) ved Høyskolen for ledelse og teologi. Akkrediteringen er gyldig fra vedtaksdato.

8 Dokumentasjon

17/07574-1 Høyskolen for ledelse og teologi – Søknad om akkreditering av nytt bachelorstudium i religion og samfunn

17/07574-11 Tilsvaret til oversendelse av utkast til rapport – akkreditering av bachelorstudium i religion og samfunn ved Høyskolen for ledelse og teologi

17/07574-12 Supplering til tilsvaret – akkreditering av bachelorstudium i religion og samfunn ved Høyskolen for ledelse og teologi

9 Presentasjon av den sakkyndige komiteen

Tidligere utdanningsdirektør ved Høgskolen i Lillebælt Jørgen Thorslund (selvstendig konsulent Danmark)

Jørgen Thorslund er dr.philos. med doktorgrad i tverrkulturell sosialpsykologi (1992) og cand. mag. i samfunnsfag og historie (1980). Han har som stedfortredende rektor vært institusjonsansvarlig for grunnskolelærerutdanningen fra 1993-2002 og utviklingssjef med ansvar for kvalitet og akkreditering i CVU Storkøbenhavn (2002-2008). Fra 2008 til 2013 var han utdanningsdirektør ved Høgskolen i Lillebælt. Han har også vært forskningsdirektør samme sted med ansvar for kvalitet og akkreditering. Thorslund har vært representant for profesjonshøgskolene i en rekke nasjonale og tverrgående kvalitetsfremmende utredninger (2004-16) og fungert som konsulent for EVA evalueringsinstitusjonen i Danmark fra 2005-2007. Thorslund har tidligere vært både sakkyndig og komitéleder for NOKUT ved de tre første rundene av etablering av senter for fremragende utdanning i Norge (2011-16). Thorslund var komitéleder for akkrediteringen av grunnskolelærerutdanningen 1-7 ved tre høyskoler høsten 2016.

Førsteamanuensis Birgitte Lerheim, Universitetet i Oslo

Lerheim er førsteamanuensis i religionspedagogikk og kirkelig undervisning ved Teologisk fakultet (TF), UiO. Hun har ph.d. (2009) med avhandlingen *Vedkjenning og gjenkjenning. Refleksjoner i snittpunkta mellom kyrkjetenking og kyrkjepraksis*. Lerheim har arbeidet ved Det teologiske fakultet i forskjellige stillinger siden 2000, først som stipendiat, og senere som forsker (50 prosent) med ansvar for feltet trosopplæring, barn og ungdom. Hun har tidligere arbeidet som forskningskonsulent ved TF, undervist tre år i ungdomsskolen og vært prestevikar i Den norske kirke. Hun er medlem i prosjekt- og forskergrupper i regi av UiO og forskningsrådet med tema innen kjønn, teologi og religion, profesjonsetikk, diakonvitenskap og praktisk teologi. Hun er programleder for studier ved fakultetet og har også erfaring med fleksible studier med undervisning i samlinger der grupper møtes lokalt og på nett. Hun er redaktør for Prismet, et vitenskapelig tidsskrift for religionspedagogikk fra 2009, og har mange vitenskapelig publisering innen fagfeltet. Lerheim har erfaring med lignende vurderingsarbeid, og har vært sakkyndig for NOKUT blant annet med akkreditering av grunnskolelærerutdanninger høsten 2017.

Student Amund Thomassen, Universitetet i Stavanger

Amund Thomassen er masterstudent ved Universitetet i Stavanger i historiedidaktikk der han inntil nylig har hatt permisjon til fordel for heltidsverv i Norsk studentorganisasjon. Fra tidligere har han en bachelor i historie med mellomfag i statsvitenskap og religionsvitenskap. I NSO arbeidet Amund som Fag og læringsmiljøpolitisk ansvarlig med mye ansvar for blant annet kvalitetsmeldingen, humaniorameldingen, fagskolemeldingen og tilsynsforskriften. Han har også arbeidet med kartlegging av rettssikkerheten til studenter og studenters læringsmiljø. Fra tidligere har Amund hatt lokale verv ved Universitetet i Stavanger som styremedlem, leder av studentorganisasjonen, leder av læringsmiljøutvalget, i tillegg til medlemskap i andre institusjonelle styrer, råd og utvalg.